

Kvalitetsvurdering af Viborg Museum 2021

Indholdsfortegnelse

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering	2
Kvalitetsvurdering af Viborg Museum i 2008	2
Fakta om Viborg Museum	4
Kvalitetsvurderingens fokusområder	5
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	5
Ressourcegrundlag	7
Forskning	9
Formidling	10
Samlingsvaretagelse	13
Museumslovens kapitel 8	16
Baggrund	18
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Viborg Museum	18
2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	19

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Viborg Museums opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Slots- og Kulturstyrelsen konstaterer, at museet har fulgt op på hovedparten af de forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2008.

- Museet arbejder ambitiøst og strategisk med størstedelen af sin faglige opgavevaretagelse inden for hele museets ansvarsområde, men det udestår at se resultaterne af udviklingen på formidlingsområdet.
- Museet forsker inden for hele sit ansvarsområde, om end forskningsproduktionen inden for nyere tids kulturhistorie er relativt beskeden og savner sammenhæng til indsamling og formidling.
- Museet arbejder målrettet på at videreudvikle sin formidling bl.a. gennem etablering af et nyt bymuseum og en opdatering af udstillingerne i Hvolris Jernalderlandsby. Udviklingen af Nyt Viborg Museum har imidlertid medført en nedprioritering af museets arbejde med undervisning, og der er dertil fortsat potentiale for at arbejde systematisk og strategisk med brugerinddragelse og evaluering i forbindelse med udvikling af museets formidling.
- Museet har gjort væsentlige fremskridt i samlingsvaretagelsen gennem et prioriteret og fokuseret bevarings- og registreringsarbejde. Museet har nedlagt de uegnede magasiner og etableret et nyt og velfungerende magasin, som kan huse hele den magasinerede samling. I forbindelse med overflytningen til det nye magasin har museet gennemgået sin samling, udskilt genstande uden faglig relevans, saneret den skimmelangrebne del af samlingen og kvalitetssikret genstandsregistreringerne. Museets har desuden fået ophævet klausulerne på sine samlinger.
- Museet har fortsat et velfungerende samarbejde med planmyndighederne og en kvalificeret varetagelse af de arkæologiske opgaver.

Kvalitetsvurdering af Viborg Museum i 2008

Viborg Museum blev kvalitetsvurderet af Slots- og Kulturstyrelsen (tidligere Kulturarvsstyrelsen) i 2008. Styrelsen konstaterede dengang bl.a. følgende:

- Museet arbejder inden for en begrænset del af sit ansvarsområde. Museet bør opprioritere højmiddelalder, renæssance og nyere tids kulturhistorie, og museets museumsfaglige bemanning inden for nyere tid er i underkanten.
- Museet blev anbefalet at afbalancere sin formidlingspraksis i forhold til ansvarsområdet, da formidlingen af arkæologien er beskeden, samt at samarbejde med undervisningssektoren om udvikling af undervisningstilbud. Museet bør arbejde på at nå flere brugergrupper, styrke dialogen med brugerne og i højere grad inddrage dem i udviklingen af museets formidling.

- Museet blev anbefalet at følge sin indsamlingspolitik, så indsamlingen afspejler ansvarsområdet, samt at opdatere og forenkle sine retningslinjer for registrering og samlingsadministration. Museets objektnummerering skal følge almindelige danske standarder.
- Museet rummer specialsamlinger uden forbindelse til museets ansvarsområde. Disse samlinger blev museet anbefalet at udskille. Dele af samlingen er underlagt klausuler, som museet bør arbejde på at få ophævet.
- Museets magasiner er uegnede, overfyldte og under risiko for vandskader. Museet blev anbefalet at lave en samlingsgennemgang, udskillellesproces og at udarbejde en prioriteret bevaringsplan.
- Museet forsøger alene inden for det arkæologiske ansvarsområde.
- Museet har et velfungerende samarbejde med planmyndighederne og varetager undersøgelsesdelen af det arkæologiske ansvar kvalificeret og med et højt fagligt ambitionsniveau.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2008 kan bestilles ved at skrive til: mfo@slks.dk

Der er siden denne kvalitetsvurdering sket en væsentlig udvikling i både de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. diverse udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). De øgede krav og nye standarder vedr. økonomisk og faglig bæredygtighed samt professionalisering af den samlede museums virksomhed, har ændret Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument, "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer", afspejler disse ændringer: https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Omraader/Kulturinstitutioner/Museer/Tilsyn_med_museer/Krav_og_anbefalinger_til_statsanerkendte_museer.pdf

Denne opfølgning på kvalitetsvurderingen i 2008 skal ses på baggrund heraf.

Fakta om Viborg Museum

Viborg Museum er et statsanerkendt, kulturhistorisk museum med ansvar for nyere tids kulturhistorie og arkæologi i Viborg Kommune. Museet blev etableret i 1861. I 2016 blev Hvolris Jernalderlandsby fusioneret med Viborg Museum.

Viborg Museum er en kommunal institution. Viborg Kommune er museets offentlige hovedtilskudsyder.

Museet omfatter i øjeblikket to besøgssteder:

- Hvolris Jernalderlandsby.
- E Bindstouw.

Bymuseet er lukket og under opbygning med henblik på at åbne med nye udstillinger i 2024.

Museet omfatter også fem lokalarkiver, der understøtter museets faglige arbejde, men arkivalierne er ikke en del af museets samling, og dermed ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Arkivernes opgavevaretagelse indgår derfor ikke i kvalitetsvurderingen.

Nøgletal for museet 2019:

- Museets samlede omsætning var på 19,4 mio. kr.
- Museet rådede over 18,6 årsværk, heraf 17 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 17.679 brugere.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

a. Arbejdsgrundlag

- Viborg Museums vedtægter er opdaterede i 2011. Vedtægterne mangler reference til gældende museumslov og driftstilskudslov. Formålsparagraffen afspejler ikke den gældende lovgivning.
- Viborg Museums ansvarsområde er nyere tids kulturhistorie og arkæologi i Viborg Kommune. I museets vedtægter er overgangen mellem vikingetid og tidlig middelalder i Viborgs bydannelse, samt embedsbyen og den moderne serviceby, udpeget som fokusområder, dog uden at begrebet ”moderne serviceby” defineres.
- Museet har en overordnet strategi for perioden 2021-2025. Strategien indeholder en mission, en vision, samt mål for den faglige opgavevaretagelse, kommunikation, økonomi og organisation. Strategien er omsat til en prioriteret og ressourceallokeret projektporteføljeplan, der løbende opdateres.
- Museets strategi understøttes af Viborg Kommunes helhedsplan for Domkirke kvarteret, hvor den tidligere Vestre Landsret skal omdannes til ny udstillingsbygning for museet. Nyt Viborg Museum har som projekt løbet siden 2016, og skulle planmæssigt afsluttes i 2021. Byggetekniske udfordringer har forøget omkostningerne ved renoveringen af bygningen, hvorfor kommunen først forventes at igangsætte renoveringen ultimo 2021. Dette betyder, at Nyt Viborg Museum tidligst vil stå færdigt i 2024.
- Museet har omsat de dele af museets strategi, der vedrører Nyt Viborg Museum, til projektplaner. Ligeledes er nuværende formidlings-, forsknings- og udgravningsprojekter for Viborg Museum omsat i ressourceallokerede projektplaner. Enkelte mål i strategien herunder formidlingsprojekt på De fem Halder, er ikke omsat til projektplaner, idet flere interessenter er involveret bl.a. Skov- og Naturstyrelsen, Skovgaard Museet og Slots- og Kulturstyrelsen, og der udestår planlægning og/eller finansiering fra deres side.
- Museet har indgået en dialogaftale med Viborg Kommune, der opstiller mål for den frivillige indsats og for bæredygtige aktiviteter i Domkirke kvarteret. Dialogaftalens to mål indgår i museets strategi. Det fremgår ikke heraf, hvordan der følges op på aftalen.
- Museet og Viborg Kommune vurderer begge, at deres samarbejde er velfungerende.
- Museet angiver i strategien, at det vil afsøge mulighederne for at overgå til selveje. Viborg Kommune er positive over for denne ændring, der vil muliggøre flere fondsbevillinger og tillade museet at bevæge sig i en mere kommerciel retning. Viborg Kommune påpeger dog også fordelene ved at være en kommunal institution herunder kommunens administrative understøttelse af museet i forbindelse med lønadministration, HR, jura etc.

b. Organisation

- Museet omfatter de to besøgssteder E Bindstouw og Hvolris Jernalderlandsby, fem lokalhistoriske arkiver, et magasin, samt to lokaliteter til administration. Desuden samarbejder museet med bl.a. Skov- og Naturstyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen om undersøgelser og formidling af det kulturhistoriske landskab ved De fem Halder.

- Museets ansatte er organiseret i fire funktionsopdelte og tværgående teams: Team Arkæologi, Team Formidling, Team Forskning og Team Samling. Museet fusionerede i 2016 med frilandsmuseet Hvolris Jernalderlandsby, og har valgt i en overgangsperiode at fastholde medarbejderne i Hvolris i en mindre enhed, da museet har vurderet, at det vil fastholde den lokale forankring på besøgsstedet.
- Viborg Museumsforening er museets støtteforening. I 2020 havde foreningen 195 medlemmer. Foreningen har i forbindelse med lukningen af bymuseet i 2016 oplevet en medlemstilbagegang fra 575 medlemmer til ca. 225 medlemmer. Dette skyldes formentligt, at medlemskabet gav gratis entré til museet.
- Museet har tilknyttet frivillige, der varetager forskellige arbejdsopgaver på museet, bl.a. formidling af E Bindstouw og flytning af magasinet.
- Museet har fra 2016 til 2021 haft et advisory board bestående af tre medlemmer, som blev anvendt til faglig sparring i forbindelse med udvikling og finansiering af Nyt Viborg Museum.

c. Ledelse

- Viborg Museum ledes af en museumsleder, der varetager den daglige drift. Viborg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg er museets bestyrelse, der er ansvarlig for museets drift og udvikling.
- Museets bestyrelse består af fire mænd og en kvinde. Gennemsnitsalderen var i 2019 44 år.
- Bestyrelsen består af medlemmerne af Viborg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg, hvorved museets bestyrelse ikke er udpeget på baggrund af deres særlige professionelle kompetencer i relation til museets virksomhed. Bestyrelsen gennemgår ikke museets arbejdsgrundlag og evaluerer ikke sit samarbejde med museets daglige leder årligt.
- Museets bestyrelse har sikret, at oplysninger af offentlig interesse er tilgængelige på museets hjemmeside.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en ambitiøs strategi for sin samlede virksomhed og at strategien indgår som et væsentligt element i Viborg Kommunes vision for Domkirke kvarteret.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har omsat den overordnede strategi i en projektporteføljeplan, som relaterer strategien til museets organisation og ressourcer, omend den endnu ikke udfolder alle strategiens indsatsområder.
- at museet har en organisationsstruktur, som understøtter det faglige arbejde, og at der i organisationen tages velovervejede hensyn til lokal forankring og engagement.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets vedtægter mangler henvisninger til driftstilskudsloven og museumsloven, og at formålsparagraffen ikke afspejler museumslovens formål. Samtidig er museets fokusområder ikke tilstrækkeligt defineret.
- at museets støtteforening oplever markant tilbagegang.

- at museets bestyrelse ikke gennemgår museets arbejdsgrundlag, og ikke evaluerer sit samarbejde med museets daglige leder årligt.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet opdaterer sine vedtægter med henvisninger til gældende lovgivning og præciserer museets formål og fokusområder.
- at museet arbejder mod, at Hvolris Jernalderlandsby over tid bliver fuldt integreret i museet.
- at museet overvejer, hvordan museumsforeningen kan revitaliseres, så museet fastholder den lokale forankring i Viborg.
- at museets ledelse benytter Kulturministeriets anbefalinger til god ledelse af selvejende kulturinstitutioner til at overveje behov og muligheder for at supplere den ledelsesmæssige sparring med museets leder i det omfang bestyrelsen ikke repræsenterer faglige kompetencer (f.eks. museumsdrift, kommunikation og forretningsudvikling), der fremadrettet kan understøtte museets videre udvikling. Dette kan for eksempel ske i form af et advisory board.

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

- Museets samlede indtægter var i 2019 på 19,4 mio. kr. og i 2020 på 15,7. Indtægterne fordeler sig således:

	2019	2020
Tilskud fra staten:	1,8 mio. kr.	1,6 mio.kr.
Tilskud fra kommune:	6,5 mio. kr.	6,8 mio. kr.
Ikke-offentlige tilskud:	0,03 mio. kr.	0 kr.
Egenindtjening:	11,1 mio. kr.	7,3 mio.kr.

- I museets statslige tilskud indgår projekttilskud på 0,3 mio. kr. i 2019 og 0,1 mio. kr. i 2020.
- Den bygherrebetalte arkæologi udgjorde i 2019 8 mio. kr. og i 2020 4,6 mio. kr. af museets egenindtjening. Strategi 2021-2025 og museets dialogaftale med Viborg Kommune indeholder begge mål om at øge museets egenindtjening.
- Projekt Nyt Viborg Museum er delvist finansieret af Viborg Kommune (køb af bygning 15 mio. kr. og bygningsrenovering 42 mio. kr.). Samtidig vil kommunen gradvist forhøje sit driftstilskud til museet fra 2022 for bl.a. at finansiere en ny skoletjeneste. I 2022 forhøjes tilskuddet med 1,3 mio. kr., i 2023 med 2 mio. kr. og i 2024 2,6 mio. kr. Forhøjelsen på 2,6 mio. kr. ydes herefter permanent.
- Viborg Museum har modtaget fondsbevillinger til udvikling og etablering af første etape af udstillingerne i Nyt Viborg Museum, i alt 25 mio. kr. Museet bogfører fondsmidlerne i takt med, at de forbruges.

- Museets regnskab er en del af Viborg Kommunes samlede regnskab. Museet aflægger ikke et særskilt regnskab, som lever op til driftstilskudslovens krav, og giver dermed ikke offentligheden et tilstrækkeligt indblik i, hvordan de offentlige tilskud til museets anvendes.

b. Medarbejdere

- Museet rådede i 2020 over 17,7 fastansatte årsværk, heraf 16,7 videnskabelige årsværk – 1 med ph.d.-grad, samt 1,5 årsværk i tidsbegrænsede stillinger, heraf 0,8 videnskabelige.
- Museet anslår, at i alt 0,6 årsværk blev varetaget af frivillige i 2020. Det er et fald på 1,4 årsværk siden 2019, som skyldes COVID-19 pandemien.
- Museet sikre kontinuerlig kompetenceudvikling af sit personale.

c. Bygninger

- Viborg Kommune ejer alle museets bygninger, som museet benytter vederlagsfrit med undtagelse af museets nye magasin, der er blevet erhvervet som et delvist lån, museet afdrager årligt til Viborg Kommune frem til 2032. Viborg Kommune varetager bygningernes udvendige vedligehold. Museet har ansvaret for indvendig vedligehold. Museet anvender 17 % af de samlede udgifter til indvendig vedligehold og forbrug.
- Museets bygninger ejes af Viborg Kommune, der også forestår den løbende udvendige vedligeholdelse efter en langsigtet og prioriteret vedligeholdelsesplan.
- Museets nye magasin på Tagtækkervej vil om kort tid huse hele museets opmagasinerede samling.

Det er meget tilfredsstillende:

- at kommunen udviser stort økonomisk engagement i museets drift og udvikling.
- at museet har fondsfinansieret første etape af udstillingerne til Nyt Viborg Museum.

Det er tilfredsstillende:

- at museet benytter en begrænset del af sit budget til indvendig vedligehold og forbrug.
- at museet har medarbejdere, der modsvarer museets ansvarsområde.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets regnskab ikke giver et tilstrækkeligt indblik i økonomien og ikke lever op til kravene i driftstilskudsloven.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fremover udarbejder regnskaber, som lever op til driftstilskudslovens krav.
-

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

- Museet har en nedskrevet strategi for den samlede forskningsindsats, der i museets projektportefølgeplan er sat i relation til museets ressourcer.
- Museet har indlejret forskningsstrategien i museets samlede strategi for 2021-25, hvor der fastsættes strategiske mål for museets forskningsprogrammer og tematiske satsninger, herunder mål for publicering af forskning i perioden.
- Museet forsker inden for hele det arkæologiske ansvarsområde. Der er udarbejdet en arkæologisk grundfortælling, der fastlægger temaer og forskningsmål i de kommende år identisk med forskningsstrategien 2021-25.
- Forskningsproduktionen er hovedsageligt finansieret gennem eksterne bevillinger fra statslige puljer og almennyttige fonde.
- Til brug for Slots- og Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2017-20. I perioden har museet produceret 27 publikationer hvoraf 18 er fagfællebedømte. Der er publiceret 20 artikler inden for arkæologi, hvor 15 er fagfællebedømte. Tre publikationer inden for området nyere tid, heraf en fagfællebedømt monografi. Endvidere er tre publikationer fælles for arkæologi og nyere tid, hvoraf en er fagfællebedømt.
- Museets forskningsproduktion inden for nyere tid ligger inden for museets fokus på embedsbyen og den moderne serviceby. Museet er opmærksom på, at forskningsproduktionen er begrænset og pt. ikke kommer hele vejen rundt i museets ansvarsområde. I 2019 ansatte museet en ph.d. med det formål at styrke forskningen inden for nyere tid.
- Museet har publiceret med såvel udenlandske samarbejdspartnere som danske museer og universiteter. 12 fagfællebedømte publikationer er publiceret nationalt og fem er publiceret internationalt.
- Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer (Vesthimmerlands Museum, Holstebro Museum m.fl.) og vidensinstitutioner (Syddansk Universitet, Aarhus Universitet, Københavns Universitet samt en række universiteter i udlandet).
- Museet evaluerer løbende om udbyttet af forskningsindsatsen, står mål med de anvendte ressourcer.

Det er tilfredsstillende:

- at museet løbende producerer forskning efter det almene forskningsbegreb, som publiceres i relevante faglige medier nationalt og internationalt.
- at museet har udarbejdet en forskningsstrategi, som blandt andet fastlægger kvantitative publiceringsmål for strategiperioden, og sætter forskningen i relation til museets organisation og resourcegrundlag gennem en projektportefølgeplan, som sikrer implementering.

- at museet indgår i relevante, faglige netværk og samarbejder med andre museer og vidensinstitutioner nationalt og internationalt.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet har en relativt beskedne forskningsproduktion inden for nyere tids kulturhistorie.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsat har fokus på at opprioriterer sin forskningsproduktion inden for nyere tids kulturhistorie og sikrer, at den behandler de centrale dele af museets ansvarsområde samt sikrer forbindelse mellem museets indsamling, forskning og formidling.

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

a. Formidling

- Museet har siden nedlukningen af Viborg Museum i 2017 alene haft faste udstillinger i Hvolris Jernalderlandsby og E Bindstouw. Hvolris Jernalderlandsby er et historisk værksted og formidlingscenter med rekonstruerede, historiske bygninger, en mindre arkæologisk udstilling primært med rekvisitter og en række formidlingsaktiviteter målrettet forskellige brugergrupper bl.a. ferieaktiviteter for familier, "Gå til jernalder", markedsdage og et årligt Snapsting. Der er indgået en transportaftale med Viborg Kommune, der giver mulighed for, at elever kan besøge frilandsmuseet. Det ubemandede besøgssted, E Bindstouw, er et skolehus fra ca. 1790. Her udstiller museet en række genstande forbundet med skolehusets tidligere dobbelte funktion som skolestue i dagtimerne og samlingspunkt for landsbyen i aftentimerne bl.a. strikkestue. Formidlingen på E Bindstouw varetages af frivillige og foregår efter behov. På begge besøgssteder hviler formidlingen på traditionelle formidlingsgreb. Museet er desuden tilstede i Viborg by gennem differentierede og målrettede formidlingsaktiviteter som særudstillinger, foredrag, events og byvandring bl.a. i samarbejde med Viborg-Guiderne, handelsstandsforeningen og Skovgaard Museet, og museet deltager i landsdækkende aktiviteter som Fortidsmindedag og Forskningens Døgn.
- Museets formidlingsstrategi indgår i museets samlede strategi 2021-2025, der både opstiller overordnede mål for museets formidling og konkrete mål for udvikling af formidlingen i forbindelse med Nyt Viborg Museum, Hvolris Jernalderlandsby og De fem Halder. Der er desuden udarbejdet en selvstændig projektbeskrivelse og et prospekt for Nyt Viborg Museum. De strategiske mål er omsat i museets projektportefølgplan, der er tilpasset museets organisatoriske og ressourcemæssige forhold.
- Museet forventer at blive ansvarlig for formidlingen på De fem Halder, der med ruiner, belejringsanlæg og herregård, tilsammen fortæller om 800 års Danmarkshistorie, fra 2022. Her planlægges en ubemandet

udstilling (uden genstande), der bl.a. vil gøre brug af digitale virkemidler og et sæsonafhængigt aktivitetsprogram.

- Det tidligere Viborg Museum og den tilhørende skoletjeneste blev lukket i 2017 med henblik på at frigøre ressourcer til udvikling af Nyt Viborg Museum. Museet har siden da balanceret to parallelle spor: De fortsatte formidlingsaktiviteter tilknyttet det tidligere Viborg Museum, Hvolris jernalderlandsby og E Bindstouw samt udviklingen af nye udstillinger og formidling til Nyt Viborg Museum. Ifølge den daværende tidsplan skulle det nye museum åbne i 2021, men grundet forsinkelser i renoveringen af bygningen, er forventningen nu, at museet åbner i 2024. Dog er bygningsændringerne projekteret, finansieringen er på plads og processen er genaktiveret. Viborg Museum forventer, at Nyt Viborg Museum åbner slut 2024 eller start 2025.
- Formidlingen på det kommende Nyt Viborg Museum vil følge tre hovedspor: Retshistorien, konge- og kirke magten, da de disse temaer har været centrale for byens udvikling og formidler Danmarks historie gennem Viborg bys historie. Der vil blive fokuseret på at nå flere brugergrupper, skabe differentieret formidling og øge dialogen med brugerne, bedre adgangsforhold for handikappede, og en ny, aktiv værtsrolle for museet. Målet er at skabe et museum, hvor den sociale oplevelse er i centrum for både lokale borgere og turister.
- Museet har i hele nedlukningsperioden af bymuseet kun i begrænset omfang inddraget brugerne i udviklingen af formidlingen, men har i forbindelse med udviklingen af Nyt Viborg Museum gjort brug af fokusgrupper til at drøfte enkelte elementer i den kommende formidling. I strategi 2021-2025 beskriver museet, at der skal udvikles flere brugerinddragende aktiviteter, herunder også brugerinddragende aktiviteter til udviklingen af de nye udstillinger i Nyt Viborg Museum. Dette er pt. ikke afspejlet i projektportefølgeplanen.
- Museet evaluerer ikke sin eksisterende formidling systematisk med brugerne, og evaluerer ligeledes ikke, om de ressourcer museet bruger på formidling, står i et rimeligt forhold til udbyttet.
- Museet har én medarbejder med kompetencegivende uddannelse inden for formidling, og indgår i et regionalt netværk vedr. formidling, samt ad hoc-netværk faciliteret af ODM, MMU, intrface, MiD og Skoletjenesten.

b. Undervisning

- Museet har i hele nedlukningsperioden nedprioriteret skoletjenestens aktiviteter, således at skolerne alene kan deltage i byvandring i Viborg, mordgådejagt for 5.-10. klasse og oplevelser i Hvolris Jernalderlandsby. Med undtagelsen af mordgådejagten er ingen af tilbuddene afstemt med De pædagogiske læreplaner, trinmål m.v. i Fælles Mål eller fag- og læreplaner for ungdomsuddannelser.
- Museet har ingen skriftelige aftaler med undervisningssektoren, og museet indgår ikke i faglige netværk om skoletjeneste og læring.
- I 2019 benyttede 39 klasser fra grundskolen og 3 klasser fra ungdomsuddannelserne museets undervisningstilbud. I 2020 benyttede 110 klasser fra grundskolerne sig af museets undervisningstilbud. Ingen elever har i samme periode modtaget vejledning i forbindelse med projektopgaver. Museet har gennem de sidste to år ikke haft besøg af hold fra daginstitutioner.

- Museet planlægger en skoletjeneste henvendt til historiefaget i samarbejde med KLC Viborg. Der arbejdes samtidig på en kommunal klippekortsordning, så alle elever i grundskolen skal benytte den kommende skoletjenestes undervisningstilbud et antal gange. Forventningen er, at den nye skoletjeneste er i drift fra 2023. Som en del af den kommende skoletjeneste skal der ansættes to nye medarbejdere, der har kompetencer hertil, herunder en leder af skoletjenesten. Museet planlægger desuden at etablere et undervisningslokale i forlængelse af udstillingerne i Nyt Viborg Museum, og en række samlingspunkter undervejs i udstillingerne, da de kommende udstillinger ikke kan rumme en hel klasse.

c. Brugere

- Museet laver opgørelser over antallet af brugere på deres besøgssteder og hvor mange, der deltager i aktiviteter uden for besøgsstederne.
- Museets samlede besøgstal var i 2019: 17.679 og i 2020: 15.706. De besøgende fordeler sig således på museets besøgssteder (tallet for Viborg Museum dækker over aktiviteter forbundet med det tidligere bymuseum, som afholdes uden for museets mure, da det er lukket):

	2019	2020
Viborg Museum	9.631	8.575
Hvolris Jernalderlandsby	7.628	6.058
E Bindstouw	420	443

- Museets hjemmeside har i 2020 52.960 besøgende: Facebook (5.092 følgere, opslag hver 2.-10. dag), Instagram (132 følgere, ingen opslag) og LinkedIn (20 følgere, ingen indlæg).
- Museet deltager pga. nedlukningen ikke i Den nationale brugerundersøgelse, og museet undersøger kun undtagelsesvis sine brugere på anden vis.

Det er meget tilfredsstillende:

- at der er indgået en transportaftale med Viborg Kommune, så grundskoler kan besøge Hvolris Jernalderlandsby.

Det er tilfredsstillende:

- at museet sætter klare strategiske mål for udviklingen af sin formidling og omsætter dette i projektportefølgeplanen tilpasset museets organisatoriske og ressourcemæssige forhold.
- at museet har differentierede og målrettede formidlingsaktiviteter i byrummet, imens udvikling af Nyt Viborg Museum pågår.
- at museet indgår i forskellige samarbejder om formidlingsaktiviteter.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet kun har én medarbejder med en kompetencegivende uddannelse inden for formidling.

- at museet i begrænset omfang sikrer relevans for de ønskede brugergrupper ved at tilvejebringe viden om dem gennem undersøgelser og brugerinddragelse i udvikling af ny formidling.
- at museet ikke evaluerer sin formidling systematisk med brugerne, og at museet ikke løbende evaluerer, hvorvidt de ressourcer museet bruger på formidling, står i et rimeligt forhold til udbyttet.
- at museets fokus på undervisning er blevet nedprioriteret siden 2017, herunder at museet ikke udvikler undervisningsaktiviteter i samarbejde med uddannelsessektoren og at museets tilbud, med en enkelt undtagelse, ikke differentieret og tilpasset bl.a. trinmål m.v. i Fælles Mål.
- at museet i lyset af den langvarige nedlukningen af Viborg Museum, ikke har en handlingsplan, der beskriver, hvorledes det samlede ansvarsområde bliver formidlet indtil at Nyt Viborg Museum åbner.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet sikrer formidling af hele sit ansvarsområde, mens projekt Nyt Viborg Museum pågår.
- at museet arbejder strategisk med at vedligeholde museets synlighed og relation til brugerne under nedlukningen.
- at museet systematisk indsamler viden om brugerne gennem brugerundersøgelser samt sikrer relevans i museets formidling gennem evaluering og brugerinddragelse i udviklingen af formidlingen.
- at museet arbejder tværfagligt med sine undervisningstilbud, samt at undervisningstilbuddene rettes mod både daginstitutioner, grundskole og ungdomsuddannelser, herunder flere end de gymnasiale.
- at museet tilpasser sine læringsforløb til De pædagogiske læreplaner, og undervisningstilbud til trinmål m.v. i Fælles Mål, samt fag- og læreplaner for ungdomsuddannelserne.

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

- Museets samling omfatter 130.791 objektnumre. Tilvæksten i 2020 var på 1.741 numre. Den skyldes primært en revision af museets registreringer, hvor objektnumre har fået tilføjet løbenummer. Museet har reelt kun optaget 50 nye genstande i samlingen.
- Museet har en nedskrevet indsamlingspolitik for perioden 2015 - 2020. Museets indsamling er baseret på en restriktiv og fagligt reflekteret praksis. De emnemæssige fokusområder for museets indsamling afspejler kun dele af museets vedtægtsbestemte fokusområder, da det kun er indsamling inden for retsvæsenet og Viborg som serviceby, der er prioriteret. Indsamlingspolitikken omfatter ikke faglige refleksioner og sammenhæng til museets forskning og formidling. Der er endnu ikke udarbejdet en indsamlingspolitik gældende fra 2021 og frem.

- Der er udformet en indkomstseddel med indkomstkvittering til giver med de nødvendige oplysninger.
- Museet samarbejder med andre museer om sin indsamling og udskillelser.
- Museet har i forbindelse med flytning til nyt magasin, foretaget en gennemgang af næsten hele sin samling. Kun museets tekstilsamling, som udgør ca. 5% af samlingen, udestår. Gennemgangen af tekstilsamlingen er planlagt til at blive gennemført i 2021 og 2022. Seneste samlingsgennemgang resulterede i udskillelse af 2.375 objektnumre uden relevans for museets forskning og formidling.
- Museet oplyser, at alle tidligere klausuler for genstande er blevet ophævet.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til det centrale kulturarvsregistre: SARA. Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

- Museet har udarbejdet retningslinjer for sit registreringsarbejde, herunder dokumentation for museets registreringspraksis. Museet oplyser, at de angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen.
- Museet har i forbindelse med sin samlingsgennemgang gennemgået og opdateret registreringsoplysninger i SARA.
- Museet råder over personale med relevant registreringskompetence, og museet deltager i ODMs samlingsnetværk.
- Museet har registreret og indberettet 99% af sin samling til SARA.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv, som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

- Museet har siden kvalitetsvurderingen i 2008, løftet kvaliteten af bevaringsarbejdet markant gennem en målrettet og vedholdende indsats for at forbedre magasinforholdene ved at nedlægge uegnede magasiner og etablere et nyt klimaovervåget, klimareguleret og velfungerende magasin. Samtidig er 70.000 genstande blevet skimmelsaneret.
- Målet er, at alle genstande samles på et magasin. Museet vurderer, at 5 % af museets genstande mangler at blive overflyttet til magasinet. Arbejdet forventes afsluttet inden udgangen af 2021.
- Museet har, i forbindelse med overflytningen til det nye magasin, etableret systematiske procedure og forebyggende tiltag for samlingsarbejdet, som forbedrer museets bevaringsforhold i magasinet, herunder frysning ved indflytning af nye genstande, overvågning for skadedyr mv.
- Museet har i forbindelse med kvalitetsvurderingen fået udarbejdet en konserveringsfaglig udtalelse, der konstaterer, at den arkæologiske udstilling på Hvolris Jernalderlandsby ikke er klimastyret, men indehol-

der forholdsvis robuste genstande af keramik og enkelte jerngenstande. På E Bindstouw er der fugtproblemer, som især er et problem i forhold til de udstillede tekstiler. På magasinområdet konstateres det, at museets nye hovedmagasin har alle de faciliteter, et tidsvarende magasin bør have. Dog er der konstateret problemer med skægkræ, men der er opsat fæller til indfangning og monitorering.

- Museet har fremsendt supplerende klimamålinger til den konserveringsfaglige rapport fra det nye magasin, hvoraf det fremgår, at klimaet gennemgående ligger inden for det anbefalede niveau, men med visse udsving, som kan give problemer eksempelvis i forhold til skægkræ. Overordnet set vurderes klimaforholdene at give en fin bevaringskvalitet i magasinet.
- Den konserveringsfaglige udtalelse anbefaler, at der laves faste aftaler for brug af (gode) pakkematerialer til magasinerede genstande.
- Museet har en prioriteret bevaringsplan.
- Museet har tilfredsstillende sikringsforhold. Der er udarbejdet en værdiredningsplan, og der gennemføres øvelser i samarbejde med det lokale brandvæsen.
- Museet har i 2020 indberettet, at 98 % af samlingen er i hhv. formidlingseget (10 %) og stabiliseret (88 %) tilstand, og at 2 % er i hhv. behandlingskrævende (1,5 %) og svært skadet (0,5 %) tilstand.
- Museet har egen konservator. Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder om bevaringsarbejdet, som eksempelvis ODMs samlingsnetværk, samt faglige netværk om samlingsberedskab og deltager i uformelle møder mellem konserveringskollegaer i lokalområdet.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har nedlagt uegnede magasiner og etableret et velfungerende og klimastabilt magasin, der kan rumme hele museets opmagasinerede samling, og at museet arbejder struktureret og professionelt med sin bevaring gennem velfungerende rutiner for alle aspekter af samlingsvaretagelsen.
- at museet har foretaget samlingsgennemgang på 95% af samlingen, gennemgået og opdateret registreringsoplysninger og udskilt genstande uden relevans, inden flytning til nyt magasin.
- at museet arbejder struktureret og professionelt med bevaring gennem velfungerende rutiner.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har indført en systematisk og professionel registreringspraksis.
- at museet har fået ophævet samtlige genstandsklausuler.
- at museets samlingsteam inddrager frivillige i arbejdet, og at museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder.
- at museet har udarbejdet en prioriteret bevaringsplan for perioden 2020-25, der er sat i relation til museets ressourcer.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har udarbejdet en indsamlingspolitik gældende fra 2021.

- at temperatur og luftfugtigheden i det nye magasin tilsyneladende i kortere perioder svinger ud over de anbefalede grænseværdier, og dermed øger risikoen for klimarelaterede skader.
- at der er en risiko for tilstedeværelse af skægkræ i det ellers velfungerende og klimastyrede magasin.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet opdatere sin indsamlingspolitik.
- at museet fortsat overvåger magasinet for skadedyr (skægkræ), og undersøger om klimareguleringen kan forbedres (perioder med høj fugtighed reduceres), så risikoen herfor reduceres.
- at museet undersøger, om der anvendes pakkematerialer (fx flyttekasser, fiberplader og træpaller) i magasinet, som kan udgøre en bevaringsmæssig risiko.

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Viborg Museum varetager opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8 inden for nyere tids kulturhistorie og arkæologi i Viborg Kommune. Samarbejdet med kommunen er formaliseret og bliver af begge parter karakteriseret som velfungerende.

Museumslovens kapitel 8, nyere tid

- Museet inddrages i kommune- og lokalplansarbejdet i høringsfasen.
- I de sidste 5 år har museet 6 gange indgivet høringssvar i forbindelse med planarbejdet. Viborg Kommune har fulgt museets høringssvar 2 gange. Museet oplever, at samarbejdet processuelt er velfungerende, men noget ufrugtbart i sine resultater, da museets høringssvar sjældent følges.

Museumslovens kapitel 8, arkæologi

- Museet har udarbejdet de relevante strategier, politikker og retningslinjer for den arkæologiske opgavevaretagelse.
- Museet arbejder med de centrale aspekter inden for sit arkæologiske ansvarsområde og styrker sine kompetencer gennem såvel nationale som internationale samarbejder med museer og universiteter.
- Der er god sammenhæng mellem museets forskningsmæssige fokus og arbejdet inden for den bygherrebetalte arkæologi.
- Museets faglige prioriteringer og argumentation i de arkæologiske budgetter tager afsæt i museets undersøgelsesstrategi og i de nationale strategier, og der er en rød tråd mellem den faglige argumentation i museets budgetter og i de efterfølgende beretninger.

- Museet har afsluttet sine beretninger og følger Slots- og Kulturstyrelsens krav og vejledninger i sin registrering i Fund- og Fortidsminder.
  - Museet har et velfungerende samarbejde om den arkæologiske virksomhed med Slots- og Kulturstyrelsen.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museets arkæologiske arbejde er fokuseret på ansvarsrådets potentialer, og at der er god sammenhæng mellem den arkæologiske forskning og den bygherrebetalte arkæologi.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet de relevante strategier, politikker og retningslinjer.
- at museet har en klar rød tråd imellem museets arkæologiske undersøgelsesstrategi og de efterfølgende beretninger.
- at museet har en velfungerende arkæologisk sagsbehandling, og at der er god dialog mellem museet og sagsbehandlerne i Slots- og Kulturstyrelsen.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at kap. 8-samarbejdet med Viborg Kommune opleves som mindre frugtbart af museet, idet museets høringssvar vedr. nyere tid sjældent følges.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet arbejder på et forbedret samarbejde med Viborg Kommune om planarbejdet inden for nyere tids kulturhistorie, herunder at museet forsøger at blive inddraget tidligere i kommunens planarbejde.
-

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Viborg Museum

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted den 25. og 26. august 2021.

På kvalitetsvurderingsmødet deltog:

Fra museet:

Brian Wiborg, museumsleder

Fra Viborg Kommune:

Mads Panny, formand for Kultur- og Fritidsudvalg

Steen Lindgaard, Kulturchef

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

Berit Fruelund Kjærside, chefkonsulent

Lene Stengaard, museumskonsulent

Jesper Stub Johnsen, museumskonsulent

Katrine A. Johnsen, museumskonsulent

På besigtigelsen deltog følgende fra museet:

Jesper Hjermand, museumsinspektør (besigtigelse af De fem Halder)

Mikkel Kiildsen, konst. teamleder for arkæologiteamet, (besigtigelse af Hvolris Jernalderlandsby)

Hanne Sørensen, daglig leder af Hvolris Jernalderlandsby (besigtigelse af Hvolris Jernalderlandsby)

Margit Petersen, teamleder for samlingsteamet, (besigtigelse af det nye magasin)

Rikke Johansen Smidt, teamleder for formidlingsteam, (besigtigelse af den kommende og ufærdige museumsbygning)

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Slots- og Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Slots- og Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de krav og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste atten år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)

Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)

Danske Museer i Tal (Slots- og Kulturstyrelsen, 2008 – 2021)

Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)

Den nationale brugerundersøgelse (Slots- og Kulturstyrelsen, 2009 – 2021)

International evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)

God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)

Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)

Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Slots- og Kulturstyrelsens [hjemmeside](#).

Kvalitetsvurderingen indeholder Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele:

For det første museernes indberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens museumsstatistik og "Danske museer i tal".

For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltager.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten, fremlægge en plan for, hvordan museet vil følge op på Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger. Slots- og Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.